

EVANG. EGYZHÁZ ÉS ISKOLA.

MEGJELENIK MINDEN CSÜTÖRTÖKÖN.

Előfizetés díja:

Egész évre. . . 12 kor.
Fél évre. . . 6 „
Negyedévre . . 3 „
Egy szám ára 24 fill.

Felelős szerkesztő és kiadó:

V E R E S J Ó Z S E F.

Hirdetés díja:

Egész oldal . . 16 kor
Fél oldal . . . 8 „
Negyed oldal . . 4 „
Nyolczad oldal . 2 „

A középiskolai vallásoktatás tantervének revíziója.

Az egyet. közoktatási bizottság szíves figyelmébe ajánlv.

Jelenleg érvényes és kötelező erővel bíró középiskolai vallásoktatási tantervünket az 1884. évi egyetemes közgyűlés állapította meg. Nincs róla tudomásom, hogy az első években történt-e ellene felszólalás s egészen természetesnek találnám, ha nem történt volna, mert hiszen egészen a zsinati törvények megalkotásának s életbeléptetésének idejéig alig találunk iskolát, hol a vallásitanítás terén is érvényesült volna a szakrendszer s az ifjúság valláserkölcsei tanítása és nevelése egy kézben összpontosult volna. Így tehát a régebbi vallástanárok figyelmét igen sok körülmény kikerülhetette, nevezetesen az, hogy a vallásoktatás tárgyának határa nagyon szorosan van megvonva, s e tárgyak önálló, egymással össze nem függő részeként érvényesülnek.

A vallástanári állások szervezése óta azonban napirenden van a panasz, hogy vallásoktatási tantervünk nem megfelelő, mivel az egyes osztályok tananyaga nagyon szét van tagolva, a Szentírás ismertetésének s megkedveltetésének nem juttat elegendő időt, s inkább az anyag elsajátítására, mint megkedveltetésére, inkább a tanításra, mint a vallásos nevelésre és az evang. prot. öntudat élesztésére s megszilárdítására fekteti a fősúlyt.

A panaszt legelőször is a dunáninneni egyházkerület hallotta meg s tette magáévá, 1895-ben az iránt keresvén meg az egyetemes gyűlést, hogy a vallásoktatás tervét dolgoztassa át.

Azóta 6 esztendő mult el, de a revízió még mindig nem történt meg. Mult évi vallástanári értekezletünk szerény és discret módon megsűrgette a dolgot s egyúttal véleményt is mondott, miként gondolná a vallásoktatás tantervét megal-

kotandónak. Elismerőleg hajlok meg a mult évi egyet. gyűlés előtt, hogy szerény kívánságunkat meghallgatta s beadványunkra jegyzőkönyvének 111. d) pontjában azt adja feleletül: „jóváhagyólag tudomásul veszi, hogy a közoktatási bizottság a vallásoktatás tantervéről szóló albizottsági munkálatot, valamint a vallástanárok értekezletének hasonló tárgyú javaslatát kinyomatja s legközelebbi ülésében veszi érdemleges tárgyalás alá.“

Közel jutottunk tehát a kérdés megoldásához. Ez a körülmény arra indított, hogy a megoldás módzatairól magam is gondolkozzam s az 1897-ben készült s a középiskolákhoz véleményadás czéljából leküldött albizottsági munkálatot, valamint legutóbbi vallástanári értekezletünk javaslatát és Hetvényi kartársamnak első vallástanári értekezletünk megbízásából készített s az „Ev. Egyház és Iskola“ 1900. évi 16. és 17. számában „Vallásoktatás a középiskolák felsőbb osztályaiban“ czimen közzétett értekezését tanulmány tárgyává tegyem. Az eredményről itt számolok be s tisztelettel arra kérem az egyetemes közoktatási bizottságot, kegyeskedjék soraimat elolvasni s javaslataimat a tantervrevízió alkalmával megfontolás tárgyává tenni.

A vallásoktatás tantervének reformjával már első vallástanári értekezletünk is foglalkozott s kimondotta, hogy az alsó négy osztályban az eddigi tantervet kívánja fenntartani, a felsőbb osztályok tananyagát azonban akként óhajtja beosztatni, hogy az V. osztályban az ó-szövetségi Istenországa, a VI-ban az új-szövetségi Istenországa s annak töréneti alakulása a reformációig, a VII-ben az új-szövetségi Istenországanak újra-éledése a reformációban taníttassék, a VIII-ban pedig evang. egyházunk tanai foglaltassanak össze a hit és erkölostanban. Mult évi értekezletünk azonban ezzel homlokegyenest ellenkező határoza-

tot hozott. Lényegileg úgy állította össze a vallástani anyagát, mint az 1897. évi albizottsági munkálat.

Ez pedig az 1884. évi tantervtől csak anynyiban tér el, hogy a IV. osztálytól kezdve kötelezővé teszi a Szentírás olvasását és magyarázatát, egyébiránt a tananyag beosztása, terjedelme, egységtelensége a régi marad.

Magam is hozzájárultam a határozat meghozatalához, s ezzel együtt Hetvényi barátom javaslatának, illetőleg első vallástanári értekezletünk határozatának megbuktatásához. Hogy miért tettem, arról ma már, hónapok mulva, nem tudok magamnak számot adni; tény azonban, hogy hozzájárulásomat sajnálom s jól esik kijelentnem, hogy Hetvényi barátom tervezetét, illetőleg első értekezletünknek a vallástani tananyag beosztására vonatkozó határozatát egészen helyesnek találom, mivel az „egyrésztől biztosítja az egyöntetűséget s miután az oktatás középpontjába az üdvösségnek az Úr Jézus Krisztusban történt megvalósulását helyezi, ez által az anyagnak minden részét szó szoros értelemben vett vallástanná teszi, — másrésztől pedig a bibliaismertetésnek olyan keretet ad, mely a felsőbb osztályoknak megfelel.“

De megtartom a természetes sorrendet s nem kezdem azzal, a mivel tulajdonképpen betegeznem kellene.

Az első kérdés, melyet a tantervreviziónál figyelembe kell venni, mindenesetre az, hogy mi képezze a tanítás anyagát? Kérdésünkre a századok folytán szerzett tapasztalat akként felel, hogy a vallástani anyag nem lehet más, mint Isten igéje, illetőleg ennek testet öltött alakja: Isten országa. Ennek az anyagnak három összefoglalását ismeri egyházunk: az egyik a káté, a másik a bibliai történet s a harmadik az egyháztörténet. Világos tehát, hogy a középiskolai vallásoktatás anyagát a káténak, bibliai történetnek és egyháztörténetnek kell képeznie.

A mikor Luther egyházlátogatásai alkalmával azt a szomorú tapasztalatot tette, hogy nemcsak a világiak, de a papok is járatlanok a vallás tanában, elhatározta, hogy az ifjúság vallásos oktatására és nevelésére alkalmas könyvecskét ír. S megírta a kis kátét, mely az ifjúság vallásos oktatására és nevelésére csakugyan felette alkalmasnak bizonyult, mivel rövid összefoglalásban és érthető alakban mindazt megtaláljuk benne, a

mit a keresztyén hitről és életről már a gyermeknek kell elsajátítania s a mit a keresztyén embernek életében kell megvalósítania.

Luther azt hitte, hogy a káté nélkülözhetővé tesz az iskolákban minden egyéb vallástani tananyagot s a könyvecske csakugyan hosszú ideig korlátlan egyeduralomnak örvendett az evang. iskolákban. A mikor azonban a protestáns paedagógia megszületett s izmosodni kezdett, megszűnt a káté egyeduralma s iskoláinkban polgárjogot nyert az isteni kijelentésnek története, a bibliai történet is, még pedig nemcsak mint a kátének kiegészítő része, hanem mint önálló, s a káté megértését előkészítő tárgy, — úgyszintén az egyháztörténet, mely arra van hivatva, hogy a keresztyén egyházak s kiválóan a saját magunk evang. prot. egyházunknak megalakulásával, küzdelmeivel, fejlődésével és belső hitéletével megismertesse a tanulót.

Középiskoláink kétfokúak. Tanulóinknak mintegy 30—35%-a nem lép fel az V. osztályba, hanem részint a IV. osztály elvégzését kívánó szakiskolákba, részint pedig az iparosi és kereskedői pályára lép. Ezzel a körülménnyel nekünk is számolnunk kell s a vallástani anyagát akként kell beosztanunk, hogy az úgy a négy alsó, mint a négy felső osztályban egy befejezett egész képezzen s a negyedik osztályból kilépő tanuló is magával vihesse a szükséges vallási ismereteket és a szív mélyében gyökerező evangéliomi keresztyén hitet. Ebből önként következik, hogy a vallástani anyag úgy az alsó, mint a felső négy osztályban nem lehet más, mint a káté, bibliai történet és egyháztörténet.

Az időrendiséget tekintve, kétségtelenül a bibliai történetet illeti meg az első hely, még pedig nemcsak azért, mert úgy a káténál, mint az egyháztörténetnél könnyebben felfogható s elsajátítható, hanem különösen azért, mert Isten egyháza megalakulásának, kifejlődésének s hitének helyes megértése végett okvetlenül szükségünk van Isten előkészítő intézkedéseinek, kijelentéseinek s az emberiséggel kötött ó- és új-szövetségeinek ismeretére. Az egyháztörténet és káté időrendiségének megállapításánál ugyanezen szempontok irányadók. A hittan, elvontabb természeténél fogva sokkal nehezebb az egyháztörténetnél, így tehát már ez okból is, — de meg azért is, hogy előbb az egyházat magát, annak történetét kell megismerünk, hogy azután az egyház hitét

is tanulmány és elsajátítás tárgyává tegyük, — az egyháztörténetnek kell a kátét megelőznie.

A vallási tárgyak természetes sorrendje tehát úgy az alsó, mint a felső osztályokban ez: bibliai történet, egyháztörténet és káté. Látszólag három külön tárgy, melyeket azonban a tantervnek s a tanterv alapján a vallástanárnak egységesítenie, szoros kapcsolatba kell hoznia egymással. Megkísérlem reá mutatni, hogy ez az egységesítés, nézetem szerint, miként történhetnék.

I. osztály. Ó-szövetségi bibliai történetek valamely kézikönyv szerint. A főünnepet megelőzőleg a megfelelő bibliai történetek az új szövetségből. — A Káté első része rövid szómagyarázatokkal. Szentírási helyek s négy egyházi ének, lehetőleg az egyházi évszakaival kapcsolatban. — Reggeli és esti, — étel előtti és étel utáni imák.

Az anyagbeosztás megszünteti az egyoldalúságot. A tanuló egyazon iskolai évben tanul a vallástanítás anyagának egész köréből, természetesen a mennyi felfogásának, értelmi fejlettségének megfelel. A mi az ó-testamentomot illeti, természetes, hogy az újjal szemben nem szabad terjedelmének megfelelő módon érvényre juttatni, sőt mi több, az ó szövetségi történetek tárgyalásánál is minder kínálkozó alkalommal az újra kell a tanuló szemét irányítani. S alkalom van reá elég. A törvénnyel szemben állitható az evangéliom, a reménnyel a való, a bűnbeeséssel a megváltás, az ó-szövetségi istentisztelettel s ünnepekkel az új-szövetség istentisztelete s ünnepei.

A tanítás módszerére vonatkozólag azt az eljárást tartom helyesnek, hogy a tanár alkalmas bevezetés után beszélje el a bibliai történetet, magyarázza meg kellőképen, olvastassa el a növendékkel a bibliai olvasókönyvből, mondassa el s vonassa le belőle a valláserkölcsei tanulságot s végül foglalja azt egy, a tanuló által is elsajátítandó szentírási mondatba. A mi a magyarázatokat illeti, természetes, hogy ezek se tudományosak, se olyanok nem lehetnek, melyek a gyermek hitét megrendíthetnék. Az átvett történetek negyedévenként az iskolában összefoglalandók.

A Kátét és egyházi éneket legcélszerűbb volna a bibliai történetekkel összefüggésbe hozni, mivel azonban ez nem mindig lehetséges, önállóan is tárgyalandók, még pedig a Káté éppen csak a legszükségesebb magyarázatokkal, az egyházi ének

pedig versszakonként magyarázva s végül összefoglalva s esetleg egy-egy történetecskével fűszerezve, mely az illető énekkel kapcsolatban van. Ilyen történetecskéket bőven találunk a német hymnológiai irodalomban.

Ilyen anyagbeosztás mellett lehetővé válik, hogy a tanuló lelkében már az I. osztályban lerakjuk a keresztyén hitnek alapjait, melyre a következő osztályokban biztosan tovább építhetünk.

II. osztály. A mult évi tananyag ismétlése után új-szövetségi bibliai történetek valamely kézikönyv szerint. A hegyi beszéd magyarázata s megtanultatása. Jézus példázatai. — A Káté II. része rövid szómagyarázatokkal. Szentírási helyek, 4 egyházi ének s néhány imádság.

A II. osztály tananyaga szorosan összefügg az elsővel. Amaz az ó-szövetségi Istenországnak megalakulását és megsemmisülését, emez az új-szövetség maradandó Istenországának létrejöttét ismerteti. Itt tehát Jézus Krisztus személye, tanítása, élete és halála képezi a tanítás középpontját, melyhez természetesen csatlakozik az apostolok működésének ismertetése s az első keresztyén gyülekezet megalakulásának története. A bibliai történetet kiegészíti a Káté, a háromságos egy Isten emberboldogító munkáinak ismertetésével.

Mint tentebb, úgy itt is hangsúlyoznunk kell, hogy az ünnepeket megelőzőleg az alkalmi történetek tárgyalassanak, továbbá, hogy a Káté és az egyházi énekek lehetőleg a bibliai történetekkel kapcsolassanak egybe. A bibliai történetek kiválasztásában s csoportosításában, miként az I ben, úgy itt is szabad kezét kell engedni a vallástanárnak.

(Folyt. köv.)

ADORJÁN FERECZ.

A kereszt.

Szomorú eseményről értesítenek a napilapok: a keresztet kitűzték a budapesti egyetem tantermeiben. Szomorúnak mondjuk ezt, mert nincs benne semmi öröndetes. Ha megteszik ezt illó módon azok, a kiket annak kitűzése megillet: semmi szavunk ellene. Kinek is lehetne szava az ellen, hogy a kereszt szent jelvényét valahol kitűzik. Hogy a tudomány csarnokaiban van-e s lehet-e mégis otthona, akkor is kérdés, melyről lehet vitatkozni. De hangsúlyozzuk, hogy a kitűzés

illő módon történjék, oly módon, a mint azt annak a jelvénynek a szentsége megköveteli.

A mit „a budapesti keresztény egyetemi ifjúság nagybizottsága“ márczius 18-án elkövetett, az nem hőstett, nem keresztényen cselekedet, hanem szomorú komédia volt. Szomorú komédia volt azért, mert a keresztýénség szent jelvényét éretlen meggondolatlansággal a köznapi szenvedélyek piszkosfertőjébe rántotta le.

Nem törődnék sem a méltóságos néppártnak, sem az ilyen ú. n. keresztény ifjúságnak okvetetlenkedéseivel, ha teljesen csak a maguk birtokát tékoznának. De már ahhoz igenis hozzászólunk, ha a keresztýénség közös kincsét képező bármely dolgot megpiszkolnak. A keresztýhez nekünk is van szavunk. Nekünk is szent jelvényünk az. Szentebb, mint nekik, mert mi tiszteletben tartjuk és tiszteletben kívánjuk tartatni egész világ előtt. Tiszteletben különösen azok előtt és azok által, kik nem tartoznak a kereszt hívei közé. A mit azok az éretlen gyerkőcök a „keresztény egyetemi ifjúság“ nevében, ott a budapesti egyetemen a kereszt kifüggesztésével elkövetni elég könnyelműek és merészek voltak, az ellen, mint a kereszt tekintélyének és tiszteletreméltóságának oktalan fecsérlése ellen, a legkomolyabban tiltakozunk.

Éretlenség volt, a mit elkövettek, mert érett ember számot vet minden tettének következményeivel. A keresztet akarták régi jogaiba s tekintélyébe visszaállítani. S elérték vele azt, hogy a kereszt botrány okozója, megbotrányoztatás tárgya lett, melyet szégyenszemre, bizony nem a kereszt tekintélyének emelésére hatóságilag távolítottak el.

Kik tették ezt a haszontalanságot, ezt a bűnt, nem tudjuk, nem is vagyunk rá kíváncsiak. A személyekhez semmi közünk. Egyesek eljárásához nem volna szavunk. Ámde itt bűnös, gonosz rendszerről van szó, melynek csak egyik szomorú és elítélendő jelensége ez a kereszt-komédia. S ehhez van csak szavunk. A keresztýénség szent jelvényét se egy felekezet, se egy párt, se egy utczai csoport ne merje a maga számára lefoglalni, de még kevésbbé azt gúny tárgyává tenni. Ha teszi, a magunk részéről a kereszt legnagyobb elleniségének kell őt tartanunk és hirdetnünk, mert a ki a szentet érinthetetlen szentségéből az érdekharcok kitűnő apróságai közé tudja vonni, s a szenvedélyek, indulatok nyomot hagyó küzdelmébe képes lerántani, az annak a szentnek nem barátja, hanem ellensége. Az ellenség pedig ne merje oly hazugsággal ámitani a könnyen hívő balgatag tömeget, hogy őrizője annak, mit tekintélyében kisebbit, mit lejártni segít.

Nem hordjuk ugyan sem ajkainkon, sem nyakainkon, sem pusztá diszül avagy czégéres jelül, a keresztet, de tisztelete annál szentebb szí-

vünkben. Azért mi protestánsok nem azt óhajtjuk, hogy a kereszt az egyetem tantermeiben, hanem azok szívében és lelkében legyen régi jogaiba visszaállítva, kik a kereszt jelvénye alatt irtó hadat viselnek ép a szeretet, a türelem, a keresztýén igaz erkölcsiség ellen, kik hátráltatják és gátolják a krisztusi szellem meghonosulását, kik a keresztýénségnek nem tiszteletet, hanem gúnyos mosolyt, lenézést avagy éppen megvetést szereznek keresztýénellenes viselkedésükkel.

A keresztnek budapesti diadala meggyaláztatás, mely ellen mi protestánsok sietünk tiltakozni.

RAFFAY SÁNDOR.

A hitélet, hivatalos adatokban.

A kormánynak a képviselőház elé terjesztett s az ország állapotáról szóló jelentéséből adjuk az „egyház és hitélet“ című fejezetéből a következőket:

Az egyházi és hitéletre főleg a felekezetekből történő kilépések és felekezetekbe való visszatérések, továbbá egyes vallási cselekményeknek, különösen a kereszteléseknek és az egyházi házasságkötéseknek gyakorisága s végül az egyik felekezetből a másik felekezetbe való áttérések vetnek világot.

Felekezeti kötelékből 1899-ben 1.361 egyén lépett ki, 1.159 el kevesebb, mint a közvetlenül megelőző évben és 3.574 el kevesebb, mint 1897-ben. Ellenben visszatértek korábbi felekezetükbe vagy valamely más bevett vallás kötelékébe 210-en 37-el többen, mint 1898-ban és 134-el többen, mint 1897-ben. A felekezetekből való kilépések tehát évről-évre csökkenést, a visszatérések pedig emelkedést tüntetnek fel.

A kilépettek között a férfi volt 720, nő 641; tehát ez évben is több férfi lépett ki mint nő, ép úgy, mint 1898-ban, holott az egyházpolitikai törvények meghozatalát követő első két esztendőben a kilépések között a nők szerepeltek jóval nagyobb számmal.

A felekezeti kötelékből való kilépésekből legnagyobb vesztesége volt a reformátusoknak, a kik közül 452-en (az összes kilépetteknek 33·21 százaléka) lettek felekezeten kívüliekké. Majdnem ugyanennyien, 446-an (33·77 százalék) léptek ki a görög keleti egyházból. Római katolikus 214, ágostai hitv. evangélikus 202 lett felekezeten kívülivé, a görög katolikusok közül pedig csak 29, az unitáriusok közül 2 és az izraeliták közül is nem több, mint 16 lépett ki felekezeti kötelékből és lett felekezeten kívülivé. Ez utóbbi 3 felekezet körében általában a legkritábbak a felekezetből

való kilépések, az 1896—99. évek alatt együttvéve is a görög katolikusoknál csak 140, az unitáriusoknál 5 és az izraelitáknál 60 kilépés fordult elő.

A felekezetből való kilépésekre vonatkozó statisztikai adatgyűjtés a felekezetekből kilépőknek nemzetiségét és kilépésüknek valószínű okát is feltűnteti. Az 1899-ben kilépett 1.361 egyén közül magyar anyanyelvű volt 617, az összes kilépetteknek 45·3 százaléka. A magyar anyanyelvűeken kívül tömegesebben szerepeltek még a kilépések sorában az oláhok (249-en, 18·3 százalék) és a szerbek (205-en, 15·06 százalék) Országos népeségi arányukkal párhuzamba állítva, népességi arányuknál jóval csekélyebb számban léptek ki a felekezeti kötelékből német anyanyelvűek (mindössze 46-an 3·38 százalék), a ruthének körében pedig 1899-ben kilépés egyáltalában nem is fordult elő. A kilépettek közül ez évben is a túlnyomó nagy rész, az összes kilépetteknek több mint kétharmada a nazarénus vagy baptista szektához csatlakozott, tisztán az egyházi adók terhessége 240 kilépés esetében jelentetett a kilépés okául (109 kilépés a reformátusoknál, 63 a görög keletieknél, 58 az ágostai hitv. evangélikusoknál, 9 a római katolikusoknál és 1 az izraelitáknál,) 41 esetben pedig a lelkeszszel való viszálykodás indította a kilépőt felekezetének elhagyására, ezek között volt 33 római katolikus és 8 ág. hitv. evangélikus.

Törvényhatóságok szerint a felekezeti kötelékből való kilépés 1899-ben is, mint a megelőző években legtömegesebb volt Torontál (211 kilépés,) Bács-Bodrog (210,) Arad (189,) Bihar (173,) Békés (149) és Pest vármegyében (111.) Baranya vármegyében, a hol 1898-ban 193-an és Temes vármegyében, a hol 1898-ban 184-en léptek ki, 1899-ben csak 41, illetve 34 kilépési eset fordult elő. Az összes kilépettek közül 132. vagyis a kilépetteknek nem egészen 10 százaléka esett a városi törvényhatóságokra, a többi pedig a vármegyékre.

A hitélet egyik jelenségeül tekinthető a keresztelesek az illető felekezetbeli újszülöttek számához s az egyházi házasságkötéseknek a polgári házasságkötésekhez való aránya is.

A mi a kereszteleseket illeti, az 1899. évben az újszülötteknek a római katolikusoknál 99·0, a görög katolikusoknál 97·7, a görög keletieknél 97·4, az ágostai hitv. evangélikusoknál 94·3 és az unitáriusoknál 88·3 százaléka rugott a keresztelesek száma, a felnőtteknek kiszolgáltatott keresztség szentségének beszámítása nélkül. Az 1899. évi adatok is azt mutatják tehát, hogy a szülők gyermekeiket a szülés után rövid idő múlva megkereszteltetik, mert különben nagyobb volna a száma azoknak az újszülötteknek, a kik még a keresztség felvétele előtt halnak meg s a keresztelesek az újszülöttek számával összehasonlítva, e számnak jóval alacsonyabb százalékát képviselnék.

Az egyházi házasságok a polgári házasságkötésekkel való összehasonlításánál különbséget kell tennünk a tisztán egy felekezetűeknek egymással kötött és a vegyes házasságok között.

A tisztán egy felekezetűeknek egymással kötött házasságainál, az unitáriusok és az izraeliták kivételével a házasságoknak 93·3—95·1 százaléka részesült egyházi áldásban is. Az izraelitáknál ez az arányszám, mely az előző évben is csak 67 százalék volt, 64 százalékra csökkent, de úgy a csökkenést, valamint általában az arányszámot is valószínűleg az a körülmény magyarázza, hogy az izraelitáknál igen sok helyen beszüntették az egyházi anyakönyvek vezetését s így tényleg megkötött egyházi házasságok egyrésze a statisztikai kimutatásban nem szerepel. Az unitáriusoknál ellenben az egyházi házasságok száma valami csekélylyel még nagyobb volt, mint a polgári házasságoké, a mi csak abban lelheti magyarázatát, hogy az unitárius házasságok között a megelőző év vége felé kötött házasságoknak egy részére nézve az 1899. évre maradt a házasságoknak egyházi megáldása. Egészben véve, e számok — ámbár egyik-másik felekezetnél az előző évhez képest némi hanyatlást tüntetnek fel, — mégis azt mutatják, hogy a házasságnak polgári úton történt megkötése után csak igen csekély számú esetben marad el a házasságnak az egyház előtt való megkötése. Ugyanezt a tanúságot nyújtják a vegyes házasságokra vonatkozó adatok is, a meny nyiben a különböző felekezetűek között kötött vegyes házasságoknak 29·3—50·6 százaléka részesült egyházi áldásban, a mi elég kedvező aránynak mondható, ha figyelembe vesszük azt, hogy a vegyes házasságok az arányszámításnál mindkét fél vallásánál szerepelnek, az egyházi áldást pedig a legtöbb esetben csak az egyik fél lelkésze adja.

A különböző egyházaknak egymással szemben való terjeszkedési irányzatát és e törekvésük gyakorlati eredményeit tüntetik fel az áttérésekre vonatkozó statisztikai adatok. A magyar anyaországban 1899-ben 5802 fordult elő egyik felekezetről a másikra, nem egészen 100-al több, mint a megelőző évben és néhány százzal kevesebb, mint 1897-ben és 1896-ban. Az áttérések főszszégei tekintetében tehát meglehetősen állandóság mutatkozik. De nagy szabályosságot, illetve állandóságot mutat az áttérések irányzata is, a melynek végeredménye rendszerint csak a római katolikus vallásra nézve jár nyereséggel, többi felekezetekre nézve pedig többnyire veszteséggel záródik, csak kivételesen fordulván elő, hogy az áttérések folytán a római katolikusokon kívül még valamelyik más felekezet is gyarapodik, így 1898-ban a görög keletiek, 1899-ben pedig az unitáriusok. Az áttérések különbözőzete folytán az 1899. évben a római katolikusoknak 1.701 nyereségük volt, jóval több, mint bármelyik megelőző évben, a

melyről adataink vannak, gyarapodtak még az unitáriusok 124-gyel, ellenben fogyatkoztak az ev. reformátusok (814-el.) az ágostai hitv. evangélikusok (313.) az izraeliták (308.) a görög katólikusok (252.) a görög keletiek (125) és egyéb vallásuak (13-mal.)

Az áttérésekről Horvát-Szlavonországból is vannak adataink, a melyek szerint 1899-ben 311 áttérés történt, 162-vel kevesebb, mint 1898-ban. Az áttérések itt rendszerint a görög keleti vallásnak szolgálnak előnyére, így 1899-ben is az áttérések különbözetéből e felekezet javára 102 nyereség esett, a melynek megfelelő veszteség az összes többi hitfelekezetek között oszlott meg.

Ének.

Uram! maradj velem,
Ha a nap felettem
Nyugovóra tér;
Ha az éj leborul,
S nyugalomra vonul
Minden, a mi él.
Uram, ha te velem lész:
Barmi érjen, nem csüggedek,
Nyugodtan pihenek.

Uram! maradj velem,
Ha a küzdelmekben
Erőm kimerül.
Ha a szenvedésben,
Csapásban, veszélyben
Állok egyedül:
Te légy én hív pásztorom,
Erőm, védőm és támaszom,
Kegyes szabadítóm.

Uram! maradj velem,
Ha bűneim engem
Égben vádolnak.
Te, ki a keresztfán
Érttem is meghaltál
Őrök váltáságnak.
Te légy Uram, Megváltóm,
Minden bűntől szabadítóm,
Édes vigasztalóm.

Uram! maradj velem,
Ha földi életem
Napja alkonyul.
Ha fáradt testemre,
S kialvó szememre
Síri éj borul.
Akkor is maradj velem,
Vedd magadhoz árva lelkem
S békén sírba fekszem.

MAYER PÁL
ev. theol.

Az ev. ref. egyház vezetői gyűlésen táncskoztak már a segédlelkészi congrua kiosztásáról, s a conventi bizottság megállapodását a püspöki hivatal közölte is már az esperesekkel. A mi egyházunk közönsége még az összeget sem tudja, a felhasználás módjára nézve is tájékozatlan. A jegyzőkönyv a kormány leiratát is közli:

„Az 1898. évi XIV. t.-cz. és az 1898. évi okt. 24-én 4433. eln. sz. a. kiadott rendelet szellemének felel meg, ha figyelembe vétetnek azon segédlelkészi alkalmazások is, midőn betegség vagy más okból munkaképtelen lelkészek mellé kell az ok megszűntéig, segédlelkészeket az illetékes egyházhatóságnak intézményszerűleg alkalmazni, valamint a hol a lelkész a javadalom egy részének élvezetével nyugdíjaztatván, az új lelkész a nyugdíjazott haláláig nem jut a teljes javadalom élvezetéhez, végre ha figyelembe vétetik azon körülmény is, hogy lelkészi özvegyek az ú. n. kegyelmi időre saját költségükön kötelesek a helyettes, illetőleg segédlelkészeiről gondoskodni. Meltányolva az e részben számos oldalról felhozott és valóban a törvény szellemének teljesen megfelelő kívánságokat, hajlandó vagyok az 1898. XIV. t.-czikkkel és az idézett 1898. 4433. sz. eln. rendelettel összhangban álló alakban a következő intézkedéseket tenni.

Ugyanis viszonyítva e jövedelem kiegészítésére jogosult lelkészi állások számához s figyelembe véve a még felmerülhető szükségletet is, a jelzett célra 46 segédlelkészi állás legmagasabb állami javadalmának megfelelő évi huszonháromezer (23,000) korona átalányösszeget bocsátok a helv. hitv. ev. egyház rendelkezésére, mely összeget az egyetemes konvent lesz hivatva az egyes egyházkerületek közt felosztani. Ezen átalányösszeg csak az 1898. XIV. t.-czikk szerint jövedelem kiegészítésére jogosult lelkészi állomásoknál használható fel és pedig csak az egyházköztségben állandóan szervezett segédlelkészi állomáson, továbbá betegség, vagy más okból munkaképtelen lelkészek mellé, valamint a lelkészi özvegyek által tartandó segédlelkészek díjazására és oly lelkészek kárpótlására fordítható, kik az egész lelkészi javadalmat azért nem élvezhetik, mivel elődjük a javadalom egy részére való jogosultsággal szabályszerűen nyugdíjaztatott. Egy-egy segédlelkészre, illetőleg lelkészre évi (500) koronánál, illetőleg annak a megfelelő időszakra eső részénél több fel nem számítható. Ezen átalányösszegekről hozzám minden év végével okmányolt számadás mutatandó be, az esetleges maradványösszeg pedig ugyanezen célra a jövő évre átvihető. Minthogy pedig ezen átalányösszeget a másodlatban idezárt rendelettel a budapesti IX. ker. m. kir. állampénztárnál a f. 1900. évre egyidejűleg utalva-

nyoztam a folyó évben e czimen felmerült szükséglet ezen átalányösszegeből fedezendő: a mult 1899. évben pedig az ideiglenes jövedelmi kiegészítés során e czimen már kifizetett összegeket hajlandó vagyok az illetők nyugtájával elszámoltaknak tekinteni.

E leirat kapcsán pedig a bizottságnak a következő határozatát adja a jegyzőkönyvi kivonat: „A bizottság maga részéről helyesli és osztja a miniszteri leirat azon intencióját és kiindulási pontját, hogy az 1898. 14. t.-cikk szellemének felel meg, ha a törvényben előirt díjazás adatik azon segédlelkészi állások után is, hol betegség, munkaképtelenség, a lelkész elhalálása ivagy nyugdíjazása okából lett segéd- vagy helyettes-lelkész alkalmazása a felsőbb egyházi hatóság által elrendelve; ennek folyományaként addig is, míg erre vonatkozólag a f. és m. konvent érdemlegesen és az 1898. 14. t.-cikk 17 ik szakaszában jelzett megállapodás alkalmával véglegesen fog intézkedni, feladatának tekinti már ezen alkalommal a miniszteri leirat keretében megtenni azon előintézkedéseket, melyek alapján a megjelölt célra kiutalt összeg a konvent által a jogosultak között a törvénynek megfelelőleg szétosztható leend.” És e határozatból kifolyólag felhivattak az esperesek az 1900 ik évben káplántartó kongruás helyek s az alkalmazottak névszerinti kimutatására és egyéb e kérdéssel összefüggő kimutatás elkészítésére, a mely kimutatás ez év április 1 ig beküldendő.

Az aradi ev. egyházközség évi jelentésében a korszellem anyagias, ideges, babonás jelleme ellen szólal fel Frint Lajos lelkész, s buzdítja a hiveket a templom szorgalmas látogatására, az egyházhoz való tántorithatatlan ragaszkodásra. A vallástanításban hetenkint 19 órát működött a lelkész. Hirdettetett az egyházközségben 36 jegyespár, megesküdött 16 pár, még pedig 2 egyező, 14 vegyes vallású. A-hirdetett 36 pár közül a gyermekek vallására nézve egyezséget kötött 12 pár, 4 az evang., 8 a r. kath. egyház javára, ez utóbbiakat név szerint felsorolja a tudósítás. Egyháztagnak járuléka 2857 kor., templomépítési alap 66,968 kor., segélyalap 1791 kor., Lutheralap 1014 kor., szegény tanulók alapja 615 kor.

Az egyetemes pénzügyi bizottság báró Prónay Dezső egyetemes felügyelő elnöklésével Budapesten f. hó 13-án ülést tartott a vallás és közoktatásügyi miniszter azon leirata tárgyában, melylyel tudatja, hogy a congruás lelkészi állomások mellett rendszeresített, — vagy pedig munkaképtelenség avagy elhalálkozás folytán ugyanott szükségessé vált káplánok 500 kor. maximumig terjedő díjazására évenként 8000 kor. átalányt bocsát egyetemes egyházunk rendelkezésére. A bizottság felkérte a püspököket, hogy e tekintetben az egyházkerületenkint jelentkező szükségletéről kimutatást készítsenek, hogy az új dotációt e

kimutatások alapján a f. évi egyetemes közgyűlés az egyházkerületek közt megoszthassa. Az egyetemes egyházi pénztárnok és ellenőr ötödéves korpótlékához megkivánt hozzájárulási összeg fedeztetése céljából a bizottság, az alkotmány 228. § a alapján azt határozta, hogy az egyházegyetem kezelése alatt álló alapok — kivéve a Róth-Telekánumok — tiszta jövedelmének 6 $\frac{1}{2}$ -a kezelési költség czimén levonassék. Az eperjesi theológiai internátus segélyeztetésére a bizottság nem tudott fedezeti forrást találni. A pénztárban összegyűlt s takarékpénztári betétként kezelt, túlnyomóan az egyetemes nyugdíjintézetet illető 220,000 koronára nézve határozatba ment, hogy 100,000 kor. magyar földhitelintézeti záloglevelekbe, 120,000 kor. pedig az egyetemes közgyűlés által az elhelyezésre kijelölt többi pénzügyi közlül azoknak zálogleveleibe fektetessék, melyek ez értékpapirjaikat a napi árfolyamnál 1 $\frac{1}{2}$ -kal olcsóbban adják e célra.

Az Ipolysághon építendő evangelikus templom alapja újabb adományokkal szaporodott, nevezetesen: a grinádi ev. egyház 20 kor., a szepes ruszkini ev. lelkész 2 kor., a tót-prónai ev. egyház 1 kor., a felső aknási ev. egyház 2 kor., a gölniczbányai ev. egyház 6 kor., a batytyándi egyház 6 kor., a budapesti kerepesi-úti ev. egyház 10 kor., nemes-magasii ev. egyház 4 kor., a nagyványadi ev. egyház 2 kor., a soproni ev. főgimn. tanári kara 10 kor., Podhrazay Zsigmond 2 kor., Bohus Károly franzfeldi ev. lelkész gyűjtőívén befolyt 47 kor. 55 fill., Juchsz Samu szuhányi ev. lelkész gyűjtőívén: Juchsz Samu 2 kor. Juchsz Sámuelné, Bodnár Pál és Benik János 1—1 kor., Szuhány község pénztára 4 kor. Szuhány egyház pénztára 4 kor. s egyesek Szuhányon 12 kor. 64 fill., összesen 25 kor. 64 fill. Makoviczky Czirjék úr gyűjtőívén: Fodor József 10 kor., Komzsik István 4 kor., Pelikán Ferencz, Miskeyné, Hegedüs Károly, Siposs Antal, Cseh Imréné 2—2 kor., Stancsik Isván, Süszmann, Fodor Isván, N. N. 1—1 kor., Makoviczky Czirjék és neje 30 kor., összesen 58 kor. Visnyi Emilné úrnő gyűjtése Losonczon és vidékén: Solcz Vilma, nógrádmegyei népbank Losonc 10—10 kor., özv. Mihalikné Losonc város, Szabó Pálné, Klamerik Danó, özv. Battikné Geller Teréz 5—5., Solcz András ev. lelkész, Hoffmann Frigyesné, Belágn Lajos 4—4 kor., Maskovai ev. egyház, Solcz Gusztáv, Mihálik Oszkár (Nyitra,) Jankó Gyula, losonci takaréks és hitelbank, Krivachy Lajosné, losonci ev. egyház, Margócsy József, Wohl Adolf, Szlávay Lajosné, Rittinger dr. Bogdán Tivadar, Stenihober Lajos, özv. Sántha Zsigmondné, Losonczy Sándor, Prónay, Mirusee József, Gellén Dezső, Farkas Sándor, Alk Ferenczné 2—2 kor., Solcz Baneli, Maskova község, Visnyi Emilné, Lówy Adolf, Sayfert Danó, Jam-

rich, losonczy ev. ref. egyház, Sipke Edéné, Szadik Endre, Váradi Gyula, Németh Jánosné, Plihta Lajos, özv. Schulár Adolfné, Mikula Endre, Tomocz József, Stollmann, Bogdán Mihályné, Deri, özv. Nádassy Endréné, Kitchmann Dániel, N. N., Pokorny Ede, Cserey Istvánné 1—1 kor., összesen: 120 kor., közalapi segély 200 korona. A terényi ev. egyházhoz tartozó s a honti ev. misszó központját képező Ipolyságh templomépítési szent ügyére tovább is Isten áldását s az Istentől vezérelt emberi kegyes lelkek támogatását kérve, maradtam tisztelettel, a bizottság nevében Krupecz István hont-udvarnoki ev. lelkész.

Az egyetemes nyugdíjintézeti bizottság folyó hó 28 án d. e. 10 órakor Budapesten ülést tart, melyben az özvegyi ellátásért folyamodókon kívül azoknak a kérvényei is kerülnek döntés alá, a kik a m. é. egyetemes közgyűlés által megállapított kegydíjat igénylik.

A székesfehérvári anyaegyház tudósítványában Magyarország történetére vet visszapillantást Gáncs Jenő, lelkész. Megemlékezik Prokopius Pál felügyelő ünnepeltetéséről 75 ik születése napján. Közli a tudósítás az egyházi adózók kimutatását, kivetés 1110 kor., lerovás 1031 kor. Összes bevétel 7263 kor. A nőegylet bevétele 215 kor., kiadása 215 kor. 91 tanuló részesült hitoktatásban. Tevékeny lelkész, buzgó egyház működéséről tanúskodik a tudósítás.

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter Velky Béla kondorosi, id. Czeleres János keresztényfalvi, Dahis János ratkói, Buth Pál oroslányi, Rumann Jenő pribilizsai, Orosházy János szügyi, Schmidt György doborkai, Prehauser János bikacsi és Jesztrebényi Kálmán varannó hosszúmezői ág. hitv. ev. elemi iskolai tanítók részére a magyar nyelv sikeres oktatásában tanúsított kitűnő buzgalmuk elismerésül egyenként egyszáz (100) korona jutalomdíjat engedélyezett.

A Magyar prot. irodalmi társaság igazgató választmánya gyűlésén bejelentette a számvizsgáló bizottság, hogy a társaság 1900. évi jövedelme 13,712 k., kiadása 11,211 k. volt, tőkevagyon 114,874. A hátralék azonban igen nagy 11,552 k. az ügyészt utasította a választmány, hogy a hátralékosokat fizetésre szorítsa. A tagok száma 124-gyel szaporodott. 1901-ben Kalvin Justitutióját és dr. Luther M. három iratát (De libertate christiana, De captivitate Babylonica ecclesiae és A német nemességhez) adja ki a társulat s azonkívül 10 füzet koszorút, a Házi kincstár sorozatában dr. Barde genfi tanár „Mártha és Mária“ című művét. A f. évi nagygyűlés Miskolczon lesz.

Kérelem. „A középiskolai vallásoktatás tantervének revíziójáról“ irt cikkemmel kapcsolathan tisztelettel kérem összes vallástanártársaimat, s

mindazon lelkészeket, kik a középiskolai vallástannal gyakorlatilag foglalkoznak, hogy a következő kérdésekre felelteni s válaszukat sürgősen hozzám juttatni sziveskedjenek:

1. Helyes-e azon állításom, hogy a középiskolai vallástannak nem annyira bő vallástani ismeretek nyújtására, hanem sokkal inkább valláserkölcsei nevelésre s az ev. prot. öntudat fejlesztésére kell törekednie?

2. Helyes-e azon állításom, hogy a tanítás anyagának beosztásánál a rövidség mellett kiválóan egységre kell törekedni?

3. Igaz-e, hogy régi tantervünk s a vele lényegében egyező albizottsági javaslat az 1. és 2. alatti kívánalmaknak nem megfelelő?

4. Igaz-e, hogy a bibliasmertetésnek régi módja célszerűtlen s ezért fenntartása nem kívánatos?

5. Helyes-e az Isten országa történetének, valamint a hit- és erkölcstannak tanítására vonatkozólag kifejtett javaslatom?

6. Elfogadható s megfelelő-e tantervjavaslatom, úgy egészében, mint részleteiben, — s esetleg minő módosítások volnának rajta teendőek?

Mindannyian érezzük a tantervrevízió nagy fontosságát s mindannyian azt reméljük, hogy az vallásos nevelésünk érdekében új korszakot lesz hivatva teremteni. Szeretettel kérem azért kartársaimat, hogy az ügy érdekében okvetlenül és pedig sürgősen válaszolni sziveskedjenek. A beérkezett válaszokat fel fogom dolgozni s lapunk április 18 i számában ismertetni.

Nyiregyháza. Adorján Ferencz.

KÜLFÖLD.

A braunschweigi lelkészi kongrua. A braunschweigi tartományegyházi zsinat ez év elején ülésezve, az egyházszervezeti reformok létesítésén s az új énekeskönyv készítésén kívül a lelkészek javadalmazásának kérdésével is foglalkozott. Előzőleg már mind a főegyházi tanács, mind a lelkészegyesület behatóan tárgyalta az ügyet s előterjesztésükre állapította meg a zsinat — szabad lakáson kívül — a következő minimális, illetve maximális tarifát:

a) minimális tarifa:

az 1—3	szolgálati évben	2400	márka
a 4—6	"	2700	"
a 7—9	"	3000	"
a 10—12	"	3300	"
a 13—15	"	3600	"
a 16—18	"	3900	"
a 19—21	"	4200	"
a 22—24	"	4600	"
a 25-ik	"	5000	"

b) maximális tarifa:

a 1—3	szolgálati évben	2700	márka
a 4—6	"	3000	"
a 7—9	"	3300	"
a 10—12	"	3600	"
a 13—15	"	3900	"
a 16—18	"	4200	"
a 19—21	"	4500	"
a 22—24	"	5000	"
a 25—27	"	5500	"
s a 28-ik	"	6000	"

Ez összegekkel szemben a mi prot. lelkészeink kongruája csakugyan csak morzsáléknak nevezhető.

Franciaországban nagy veszély fenyegeti a r. kath. egyházat. A törvényhozás el akarja a szerzetesrendektől venni a sok összeharácsolt birtokot, s a szerzetesektől meg akarja tisztítani az országot, maguk a papok pedig elégedetlenek helyzetükkel, ellenkezésbe jutottak vallásukkal, s azért 3 év alatt 350 pap hagyta el papságát, a nélkül, hogy áttért volna az ev. hitre, most is 10 ilyen kilépett pap tanulja a prot. teológiát a párisi egyetemen. Egy nagy francia politikus mondotta: rajtunk csak a protestantismus segíthet!

IRODALOM.

Emlékkönyv a reformáció 1900. évi október 31-ik évfordulóján a debreczeni ev. ref. főiskola által rendezett ünnepély alkalmából. Püspöki megbízásból szerkesztette dr. Bartha Béla akadémiai igazgató. 1900. Debreczen Hoffmann és Kronovics nyomdája.

A tiszántúli ev. ref. egyházkerület 1900. évi közgyűlésében határozatilag kimondotta, hogy október 31-ét, mint a reformáció évfordulóját iskolai ünnepé teszi, a mely napon a debreczeni ev. ref. főgimnáziumban istentisztelettel egybekötött ünnepélyt tartat. Ez emlékünnepegy folyománya a dr. Bartha Béla szerkesztésében megjelenő „Emlékkönyv,” mely felöleli az ünnepély keletkezésének rövid történetét, az istentiszteleten elhangzott énekeket, imákat, egyházi beszédeket s magába foglalja a templomi szertartás után az emlékkertben a gályarabok szobra előtt lefolyó ünneplés mozzanatait is. Az emlékfüzetet ingyen osztották szét a főiskola tanuló ifjúsága s a tiszántúli ev. ref. egyházkerület egyházközségeiben.

Az emlékkönyv első helyen közli Csiky Lajos theol. akad. tanár alkalmi imádságát. Szép, tömör, magyaros nyelven hiterő árad ki az imádságból. Nem szállong benne a lélek, nem üres phrazisok pótolják a keresztyén kegyességet, hanem a Jézus Krisztus megváltottja örvendez és hálálkodik a nagy szabadulásért.

Csiky Lajos imáját Erőss Lajos theol. akad. tanár egyházi beszéde követi. A beszéd Jelenések k. 14 r. 6—7 v. épült fel s két részben arra a kérdésre felel meg, hogy „miféle evangyéliom volt az, mit egykor a reformáció angyala a világnak hirdetett.”

A bevezetésben, mely logikusan a főtételhez, magáról az ünnepről, mint ilyenről szól. Nem embereket, avagy azok alkotásait ünnepeljük e napon, mondja a szónok, hanem „felgyújtva az emlékezet fátylóját s az Isten nagyságos dolgait emlegetve, megemlékezünk a dicső reformátorokról.”

A beszéd első része azt mutatja meg, hogy az az evangyéliom, melyet a reformáció angyala hirdetett az Isten félelmének evangyélioma volt, mely megtanította a világot az Isten igaz ismeretére. De Isten félelmének evangyélioma volt a második rész szerint azért is, mert megtanította a világot a Krisztus igaz ismeretére is. Kidolgozásában, részeiben az egész beszéd építő, a protestáns öntudatot emelő, az evangyéliom szellemétől áthatott szép beszéd. Nyelvezete megfelel a tárgy komolyságának, képekben gazdag, de sehol sem bombasztikus.

Tartalmaz ezenkívül a füzet egy emlékbeszédet, melyet Nánássy Lajos theol. hallgató tartott a gályarabok emlékoszlopánál s Jánossi Zoltántól egy Ódát, melynek czime: „A hitvallók.”

Mellékelve van a füzethez egy P. Nagy Zoltán által szerzett partitúra, melynek „Hozsánna! Hozsánna!” kezdetű szövegét S. Szabó József írta.

Magyar szó. „Az 1848. XX. t. cz. teljes végrehajtása: ez az a követelmény, a melynek érvényesítése érdekében tömörülnie és akcióba lépnie kell az egész protestáns közvéleménynek. Követelnünk kell a teljes paritást, nem csupán elméletileg, hanem gyakorlati valóságban is, első sorban tehát egyházainknak ugyan olyan arányú állami dotálását, mint a milyenben a katolikus egyház az állami javakból adományozott püspöki, káptalani és szerzetes-rendi javadalmak, valamint a vallás és tanulmányi alap révén részesül. Az államnak ez az obligója oklevelesen van megállapítva az 1848. XX. t.-cz.-ben, azon kell tehát igyekeznünk, hogy az egyházpolitikai reformnak e törvény értelmében való teljessé tételét ismét belevigyék az aktuális politikai feladatok sorába.

Ezen buzdólkodunk, a protestáns társadalomnak egész erkölcsi és politikai erejét erre fordítanunk, immár elutasíthatatlan köteleességünk. Mert ne áltassuk magunkat s valljuk be nyíltan, hogy az egyházi terhek ma is a legtöbb gyülekezetben túrhetetlenül nagyok s hogy éppen itt van a magyarázata annak, ha sokan, különben jó protestáns meggyőződésű emberek, az egyházi adót nem ösmerő katholicizmushoz vagy felekezetenélküliséghez dezertálnak.

Hogy a ma uralmon levő klerikális feudális irányzat nem kedvez a protestánsoknak, az kétségtelenül igaz. Csakhogy ez nem ok az akció elhalasztására, hanem éppen ellenkezőleg ok az akciónak minél sürgősebb s minél energikusabb megindítására. Mig oly kormányok kezében volt a hatalom, a melyekben a protestánsok iránt jó akaratot alaposan lehetett feltételeznünk, addig se volt ugyan okosság, de mindenesetre érthető indolencia, hogy télen türelemmel vártuk a magunk igazságának beteljesedését. De a mikor attól kell rettegnünk, hogy jogaink, oklevelesen biztosított követeléseink tudatos szándékossággal vagy tudatlan léhasággal még elméleti erejükben is alósanatnak: akkor nincs többé idő a kényelmes várakozásra, hanem cselekedni kell.

Óriási mulasztást, önnönmaguk ellen való bünt követnének el a protestánsok, ha a közelgő képviselő-választások jelszavai közé az 1848. XX. t. cz. végrehajtásának kérdését bele nem vegyitenék. Nem mondjuk mi, hogy alakuljon protestáns-párt s az mint ilyen vállalkozék politikai szerepre. Hála Istennek, erre nincs szükség. Az egy néppártot kivéve a ma létező parlamenti pártok mindegyikén akadnak szabadelvű elemek, ma még a szabadelvű-párton is. A protestánsoknak ezeket kell támogatniok s ezeknek kell támogatniok a protestánsokat. Ki kell adni a jelszót, hogy az egyházpolitikai reformot be kell fejezni, tető alá kell hozni s ennek a követelésnek a protestáns intelligencia felsőbbsége s az ügy igazsága bizonynyal az országggyűlésen is nyomatékokot fog szerezni, ha nem több, legalább annyi sikerrel, hogy a klerikális-feudális áramlat továbbbi elhatalmasodásának gátat vet.

Ebbe az akcióba azután bele lehetne foglalni még egy más kérdést is: a szerzetes-rendek kérdését. Nem minden jelentőség nélkül való körülmény, hogy a protestáns vesztések kora összeesik a szerzetes rendek felszaporodásának korával. Hozzánk is, mint Franciaországba, egész szerzetes-invázió tört be. Különös figyelmet érdemel a jezsuiták térfoglalása, ezé a lélek-kerítő szolgálatra fegyelmezett rendé, mely folyton új s új rendházakat alapít s valami rejtélyes módon megszerezte már a kopornaki reális apátság birtokait is. Utóvégre is az állami hatalomnak, mely az utolsó falusi olvasó-egylet alapszabályainak jóváhagyását is fenntartja magának, nem szabad összetett kezekkel néznie azt, hogy a klastromok homályosságában miféle kriptogám társaságok és szövetkezetek bújnak el az állami ellenőrzés alól. Követelni kell tehát a szerzetes rendek alapításának, megtelepülésének és hatósági ellenőrzésének rendezését. De különösen fel kell szabadítani az iskolákat ennek az invázióknak a hatása alól.

Mozduljunk meg tehát s ne nézzük összetett kezekkel folytonos hátrább szorítatásunkat. Arról

van szó, hogy a felekezetek viszonyát az állammal szemben a fennálló törvényben kimondott elv alapján rendezzük: ebben a kérdésben, a mely nem csupán felekezeti, hanem par excellence állami és politikai is, végre állást kell foglalnunk s érvényesítenünk azt az erőt, a melylyel értelmi súlyunk és történelmi jogaink segítségével rendelkezünk.

Koren Pál „Konfirmációi vezérkönyvé”-nek tot kiadása megjelent. Ara a vitelbérrel 90 fillér. Kapható B.-Csabán a szerzőnél.

A b.-viszlói ev. ref. egyház története. Irta Lukácsy Imre, b.-viszlói ev. ref. lelkész. Ara 1 k. Kapható a szerzőnél. Az érdekes kis munka hangulatos, színes képet fest B.-Viszló és vidéke történetéről, különös figyelemmel Siklósy reformátor működésére; elmondja azután a gyülekezet történetét, küzdelmeit, felsorolja helyzetének adatait. Vajha minden gyülekezet lelkésze ily módon is megünnepelné alapítása vagy templomépítése százados évfordulóját, s így segítene összehozni a magyar protestantismus történetéhez a részletes adatokat!

Fizika. A középiskolák felsőbb osztálya számára irta Makay István, főgimn. tanár Pápán. Kiadta az Athenaeum, Budapesten. Ara 4 k. Igen kedvező bírálat alapján melegen ajánljuk a protestáns szerzőnek ezen könyvét a prot. középiskolák számára. Ha mi a mieink vállalkozását, tankönyveit pártoljuk: nagyobb bátorságuk is, módjuk is lesz vállalkozni ezen e terén, s így előmozdítjuk azt, hogy feleink a tudományos irodalomban tekintélyes helyet foglalhatnak el, s fáradozásuknak megkapják gyümölcsét. Egy kis összetartás ezen a téren nagyon kívánatos volna!

Vasárnapi, ünnepi és alkalmi imádságok templomi használatra. Irta Révész Bálint. Kiadja Csiky Lajos, debreczeni ev. ref. theol. akadémiai tanár. Hatodik kiadás. Budapest. Kókai Lajos tulajdona. Ara 6 k., arany metszettel 7 korona. A nagyon jól és nagyon jónak ismert könyvről elég annyit mondani, hogy Révész irta, és hogy most már hatodik kiadásban jelenik meg, nagy betűkkel, jó papíron.

Ha nevezetes emberek temetése alkalmaival dalárdáink részt akartak venni, érezhették hiányát egy olyan gyűjteménynek, mely magába foglalja az ilyen alkalmakra való gyászdalok teljes választékát. Nagy szolgálatot tett és dicséretes munkát végzett e tekintelben Veress Gábor képezdei tanár, midőn zeneirodalmunk ez ágát gyarapította új, hézagot pótló művével, mely a napokban jelent meg Kókai Lajos kiadásában e czimen: „Gyászdalok négy szólamú férfikara.” Ara 1 korona. E füzet 36 gyász-dalt tartalmaz jeles zeneszerzőktől s bővelkedik szebbnél szebb vallásos érzést kifejező darabokban. Nagy előnye e gyűjteménynek, hogy változatos,

de a mellett könnyű letételben vannak az egyes gyászdalok összeállítva, úgy, hogy azokat nemcsak a gyakorlottabb városi állandó dalárdák, hanem a falusi helyeken. az egyes gyászbeszédet alkalmával rögtönzött dalárdák is könnyen elsajátíthatják. Méltán ajánlható, különösen a protestáns egyházaknál szereplő dalárdáknak.

Magyar szó. Főlemlítvén, hogy a r. kath. hírlapok nagyon korteskednek a mellett, hogy a budapesti egyetemen a neveléstudomány tanárául **L u b r i c h** helyére megint r. kath. nevezzen ki a kormány így nyilatkozik: „tulajdonképpen **S c h n e l l e r** Istránnak volna legnagyobb igénye ahhoz, hogy a budapesti egyetemre jusson. Mi okból? Először mert megbizonyította, hogy tartalmas lelkű tudós, jó tanár, másodsor mert a kolozsvári tanszéket eddig úgy tekintették általában, mint a budapestinek lépcsőfokát.“ Ezt a kinevezést méltányosnak, természetesnek tartjuk mi is és örömmel üdvözlünk.

RENDELETEK.

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszternek 1901. évi 6332. számú kirendelete az állami iskoláknál a kincstár tulajdonát képező fáknak és cserjéknek stb. épségben tartása tárgyában.*)

Valamennyi kir. tanfelügyelőségnek.

Az állami elemi iskoláknál több ízben fordult elő az az eset, hogy a tanítók a kincstár tulajdonát képező, használatukban, vagy kezelésükben levő kertben, faiskolában s általában az iskola területén talált vagy általuk ültetett anyafákat más iskolához történt áthelyezésük alkalmával kiásták s részben eladták, elajándékozták, részben saját cöljeikre felhasználták.

Ilykép ott, hol többször történt tanítóváltás, a fák ismételt kipusztításával az iskola területe újra és újra pusztává tétetvén, a távozó tanító utódjának nemcsak anyagi károsodását vonta maga után, hanem az iskola külső képének sívárrá tételénél a tanítólakást megfosztotta legvonzóbb környezetétől és a gyümölcsészet tanításának egyik fontos segédeszközétől.

Ezennel elrendelem, hogy a kincstár tulajdonát képező állami elemi iskoláknál a tanító használatában álló kertben, faiskolában, továbbá az iskola s tanítói udvaron levő gazdasági, dísz vagy gyümölcsfák, avagy állandó helyre ültetett ehető gyümölcsöt hozó cserjék és szőlőtőkék azonnal számba vétessenek, s azok a haszonél-

*) Nagyon kívánatos volna, ha egyházunk részéről is általánosan kötelező szabályrendeletet rendelné ezt az ügyet, mert a sok változásnál sok kellemetlenség, surlódás és kár származik abból, hogy nincs általános érvényű szabályzatuk, pedig az Alk. 96 §-a is megkíváná ezt. Az ügy értelemes véget szívesen közölnék ilyen szabályrendeletet, ha valamelyik enyhézközeiben már van és bevált: Veres J.

vező tanítók, igazgató-tanítók felelős gondozásába átadassanak.

A tanító az állami elemi iskolától való eltávolítása esetén a főntebb elősorolt fákat, cserjéket stb. ki nem vágathatja, el nem adhatja, még akkor sem, ha maga ültette.

Az ezt cselekvők ellen szigorú fegyelmi vizsgálat fog elrendeltetni s a kipusztított fák, cserjék stb. értékét is kötelesek lesznek az illetők megteríteni.

Budapesten, 1901. évi február hó 4 én.

Válasz.

A 9-ik számban fölvetett kérdésre: terhelhető-e munkaképtelen, de vagyonnal bíró egyháztag személyes járandósággal? ez a nézetem: terhelhető, mert a személyes járandóság kivetésének és elnevezésének nem az a célja, hogy csak személyes keresetből lehessen és kelljen fizetni. Az a teherviselésnek egyik neme, mértéke. A hol a személyes járandóság elég bevételt juttat az egyháznak: ott a vagyont nem adóztatják meg, de a hol vagyont nincs, sőt munkaképesség sincs: ott nincs meg adóztatni való, vagy más szóval nincs miből hozzájárulni a közös teherviseléshez. Azonfelül a személyes járandóság olyan vagyon után is lehet kivetve (p. o. takarékpénztári betét, értékpapír) a mihez nem kell személyes munkaképesség. A ki ilyen után fizetett személyes járandóságot, annak örököse éppen ezen a czímen szintén terhelhető személyes járandósággal.

TEMEIŐ.

Rác Mátyas sárvári ev. tanító f. hó 18-án súlyos betegség következtében, életének 64 ik, házasságának 41-ik, hivataloskodásának 47-ik évében elhunyt.

Magyar és tót nyelvben jártas munkatársat, illetve

HELYETTEST

s kedvező körülmények között utódot keres — nagyobb egyháiban — gyengélkedő lelkész. — Czimét megmondja a szerkesztőség. 20 2-2

Pályázat ösztöndijra.

A győri ág. hitv. evang. egyházközség pályázatot hirdet a kezelése alatt lévő Steltzer Dániel-féle ösztöndíj alapítvány jövedelmére, melyből két, egyenkint 200 koronás ösztöndíj magasabb tanintézetek és hat egyenkint 80 koronás ösztöndíj, középiskolák tanulói között osztatik ki. — Ezen ösztöndíjakban csak győri illetőségű, vagy születésű tanulók részesülhetnek, a kik tanulmányaikban jó magaviseletet és kellő előme. retelt tanúsítottak s anyagi helyzetüknél fogva is arra igényt tarthatnak. Előnyben részesülnek mégis az itt jelzett feltételek mellett, a kik az alapító Steltzer és Ráth családokkal való rokonságukat igazolni tudják s a kik protestáns tanintézetekben tanulnak. — A győri ág. hitv. ev. iskolaszékhez czimzett folyamodások az itt jelzett feltételeket tanúsító igazolványokkal együtt április hó 30-ig nt. Isó Vincze lelkész úrhoz, mint az egyházközség egyházi elnökéhez küldendők.

Győr, 1901. márczius hó 15.

Benedek Vincze

egyházközségi jegyző.

22 2-1

HÖNIG FRIGYES

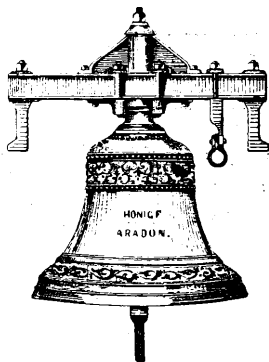
gőzüzemre berendezett

harang- és ércöntődeje, szivattyú-gyár

ARAD, Rákóczy-utca II-28. szám.

Alapított 1840-ben.

A legnagyobb állami éremmel kitüntetve 1890-ben

Ajánlja cs. és kir. szabadalmazott harangjait, melyekkel bármely más haranggal szemben **40% súly és ár megtakarítás ére- tik el.**

Kitünő jó hang és tartósságáért **10 évi szavatolás!**

A legkedvezőbb fizetési feltételek!

Vasúti szállítás ingyen.

Forgatható vasharangfelszerelések és vasharangállványok. **Régi harangoknak** forgatható vasszerelésre való átalakításuk avagy azoknak **csékely felülfizetés mellett új harangokkal való be- cserélé- sük.**

Bővebb felvilágosítás és képes árlapok kívánatra **díjmentesen** küldetnek.

19. 24-24

Pályázat.

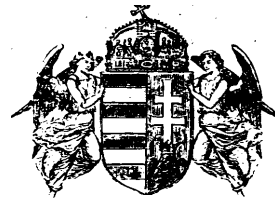
SEGÉDET

keresek, ki a magyar és tót nyelvben teljesen jártas. — Fizetése: **500 korona** és — a mosást kivéve — teljes ellátás. — Az állás azonnal elfoglalható.

Tót Komlós, 1901. évi február hó 21-én.

16 3-3

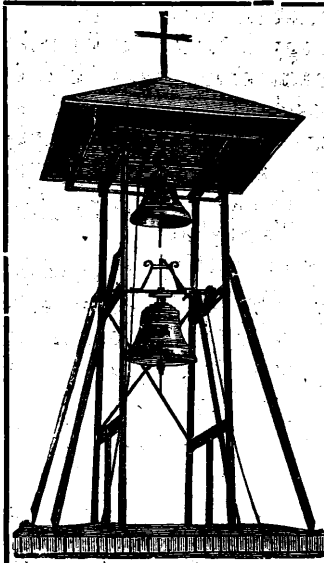
CSERMÁK KÁLMÁN.

NOVOTNY ANTAL

harangöntőde és vasharangállvány gyár

Temesvár, Gyárváros.

Ajánlja magát a t. cz közsőségeknek és községeknek minden nagyságú harangok újra, illetőleg új harangok és egész harangzatok előre meghatározott hangok utáni elkészítésére, újabb modorra szerelve, több évi jótállás mellett, vert vaskoronákkal, úgy, hogy az így felszerelt harangokat könnyen és többször lehet fordítani, mi által a harang a megrepedéstől megóvatik.

Különösen ajánlja az általa föltalált

többször kitüntetett, átlukasztott szabadalmazott

harangjait,

melyeknek hangosabb, tartósabb és mélyebb hangjuk van, és így egy 200 Ko egy ily 260 Ko haranggal egyenlő. — Ajánlom továbbá régi harangok vertvaskoronávali felszerelését, vertvasharangállványokat minden nagyságú óraharangokat. — 300 kgr. és azon aluli harangok mindig raktáron vannak. — Költségvetésekkel és képes árlapokkal díjmentesen és ingyen szolgálók.

„Az ezredéves orsz. kiállításon Budapesten 1896. MILLENIUMI NAGYEREMMEL kitüntetve.

10. 24-3